

Drenthe Opbouw-Tentoonstelling Amsterdam.

De dag vóór de officiële opening.
Een schitterende Expositie.

Iets vooraf

Vanmiddag om drie uur is de Drenthe Opbouw Tentoonstelling Amsterdam, de den laatsten tijd zooveel genoemde D. O. T. A.. in het Paleis voor Volksvlijt aldaar officieel geopend. Vanaf morgenochtend elf uur is zij voor het publiek opengesteld. Ter voorlichting onzer provincienaren, die natuurlijk in grooten getale naar 's lands hoofdstad zullen trekken om daar de voor den bloei van hun gewest met zeer veel inspanning tot stand gebrachte expositie te bewonderen, waren wij gisteren in de gelegenheid de tentoonstelling eens gade te slaan.

't Is in een woord schitterend wat daar door eendrachtig samenwerken is verricht. En het lijdt geen twijfel, of deze grootsche poging om Drenthe meer onder de aandacht van het, Nederlandsche publiek te brengen en aldus den naam van „arm turfland" van hem af te schudden, moet slagen.

Wat daar in het Paleis voor Volksvlijt te aanschouwen is, is niet het beeld van een armoedige, maar van een zeer beteekenisvolle provincie, wier inwoners er hun krachtige schouders onder hebben gezet om haar zo spoedig mogelijk te maken tot een gewest dat in z'n geheel, den naam van een welvarend gewest dragen mag.

Drenthe, zoo zegt de minister van Binnenlandsche Zaken. Mr. J. B. Kan in den Catalogus van de D.O.T.A., — Drenthe was tot voor kort het zorgenkind der Regeering. Gelukkig mag, dank zij ook de veerkracht der bevolking, de energie van het provinciaal- en menig gemeentelijk bestuur, in den laatste tijd op een betere toekomst gegronde verwachting gevestigd worden. Dit meemt niet weg dat er, als trouwens elders, vele desiderata overblijven, die niet van Overheidswege Vunnen vervuld worden. Hier is dan ook nog een dankbare taak voor particulieren weggelegd. Een tentoonstelling als het Amsterdamsche Comité Drentsche Venen op touw heeft gezet, kan aan het goede doel slechts bevorderlijk zijn.

Mr. A. Roëll, de Commissaris der Koningin in de Provincie Noord-Holland, zegt in dien catalogus: Is er sympathieker oogmerkdenkbaar dan de mooie provincie Drenthe nog rijker wellicht aan ongerept, natuurschoon dan eenige andere, tot in haar verste uithoeken ook sociaal en cultureel „schoon" te maken? de Tentoonstelling staat, evenals trouwens de opbouw van Drenthe zelf, onder de auspiciën van Collega Linthorst Homan. Geen man, die méér dan hij liefde voor zijn Gewest aan practischen zin en doortastend optreden weet te paren. Met, den steun van de Regeering en met de medewerking van de nog talloos velen in den lande, die een open oog en een warm hart hebben voor de leniging van schrijnende nooden en behoeften, moet de „opbouw van Drenthe" gelukken".

En de Amsterdamsche burgemeester De Vlugt, zegt in het boekje bovengenoemd: „Wanneer een deel van een organisatie ziek is, dan zullen in de eerste plaats de krachten, die in dat deel schuilen, het euvel bestrijden. Maar bovendien zullen de omliggende organen, die de nadeelige gevolgen van het kwaad ondervinden en ten slotte het gansche organisme, medewerken tot spoedige en volledige genezing van het aangetaste orgaan. Daar thans de cultureele, hygiënische en economische toestand van een groot deel van Drenthe's veenstreken door verschillende omstandigheden minder gunstig te noemen is, is het noodig dat de gezonde deelen des lands hu!

bieden, teneinde het nooddriftige deel in staat te stellen, zoo spoedig mogelijk wederom normaal te functionneeren.

Geen verleening van blijvenden steun derhalve, maar medewerking in het proces der genezing!" Dat is het doel der D.O.T.A. mede, die, zooals onze Commissaris het heeft uitgedrukt — zij bet op bescheiden schaal — kan bijragen tot een beter oordeel over de moeilijkheden waarvoor Drenthe geplaagd is en waardoor een betere blik kan worden verkregen op de mogelijkheden welke dat Gewest biedt.

Drenthe biedt vele mogelijkheden, zeer vele; meer nog dan wij, die in dat Drenthe zelve leven, zullen hebben vermoed. Daarom is bet goed dat ook wij, voor wie de expositie natuurlijk niet in de allereerste, maar ook niet in de allerlaatste plaats is ingericht, naar Amsterdam trekken en daar in oogenschouw nemen, wat er op zoovelerlei gebied over en uit Drenthe gedemonstreerd wordt.

Het is een schitterende tentoonstelling. Wij zeiden het boven reeds en met bijzondere zorg is alles in de drie groote zalen van het Paleis voor Volksvlijt ondergebracht. Een enorme drukte was het er, toen we gistermorgen de grootste tentoonstellingszaal binnentraden. Alles was nog in de weer om de stands in te richten. Aan meerdere was nog niets gedaan. Slechts enkele waren heelemaal af.

Maar uit het geheel sprak een uitstekenden geest. Met veel animo werden de diverse werkzaamheden verricht zoowel door onze provincienaren zelve als door de hen assisteerende Amsterdammers, alsof ze het er met elkander over eens waren dat hier met frissche kracht diende te worden gewerkt aan een schitterende onderneming die er het hare toe kan bijdragen dat een momenteel nog in moeilijkheden verkeerende provincie over het zwaartepunt heen komt.

De Middenzaal

Aan het Westeinde het gebouw binnen gaande, staat men weldra in de groote tentoonstellingszaal, waar als echt Drentsch monument, allereerst een met veel zorg gebouwde boerderij, een zoogenaamd langhuis, de aandacht vraagt en waarvoor een door Coevorder ingezetenen vervaardigd hunebed is op gesteld.

Men vertelt, dat de Amsterdammers er met dat hunebed leelijk ingelopen zijn. Zij verwachtten, dat er een heusch hunebed van duizenden kilo's zware granietblokken opgebouwd, naar Amsterdam zofu worden overgebracht. En met filmapparaten en camera's gewapend stonden er dan ook al bij het Centraal Station den trein op te wachten, waarmee de vermeende kolossale steenklompen zouden arriveeren, — totdat hun werd mede gedeeld, dat het „maar" een uit oude manden etc. vervaardigd imitatie-hunebed was.

In de omgeving doet het het echter uitstekend en met veel bewondering hebben we enkele in de nabijheid van het hunebed aan hun stands werkende Amsterdammers hooren redeneeren over die „stoere kerels" die met enkele palen, zulke enorme steengevaarten hebben weten te verplaatsen en op te stapelen. Het „gevaarte" rust op een heusch stuk heidegrond en zelfs de bekende boom, die do steenklompengroep zoo aardig stoffeert, ontbreekt, hier niet.

Het langhuis geeft een denkbeeld van eer tamelijk oorspronkelijke Drentsche boerderij, die ook hier „met de achterkant naar den openbaren weg" gekeerd is.

Men betreedt de boerderij door de baander on komt dan in de huis-werkkamer, waar een bijzonder mooie oude schouw geplaatst is. De wanden zijn opgezet met oude rood bonte tegeltjes. In den rechterwand een tweetal bedden en daartusschen de traditioneele boerenglazenkast.

In den linkerhoek van het vertrek is eer oud weefgetouw opgesteld, waaraan door een Meppeler wever oud-Drentsch-weefwerk zal worden vervaardigd.

Het spreekt vanzelf dat de wever zeer veel bezoek zal krijgen!

Behalve een wever aan het weefgetouw, zal er ook een spinster aan het spinwiel haar arbeid verrichten: het maken van garen uit schaaipwol. We zijn gistermorgen met de oude vrouw, zij komt uit Klijndijk, naar Amsterdam gereisd. 't Oude menseh had er wonderveel schik in. In een roodbont kussensloop droes ze haar schapenwol mee naar de hoofdstad!

Vanuit de woonkamer in het langhuis komt men in de schuur, waarin allerlei oude landbouwwerktuigen staan geëxposeerd, terwijl een echt Drentsch schaap, zoo een met van die gekromde horens een „echt Drentsch geluid" zal doen hooren.

Een jonge inwonster van Noord-Barge tenslotte zal in de woonkamer zand in diverse figuurtjes over den vloer strooien, zooals dat voorheen in het Drentsche boerengezin gebruikelijk was.

Links van de boerderij is de afdeling van het Staatsboschbeheer; een zeer fraaie afdeling, waar interessante beplantingen van plantsoen van verschillenden leeftijd te zien zijn en die er een duidelijk beeld van geven hoe van heel kleine, in de kweekerij gekweekte boompjes, na verloop van tijd groote Drentsche bosschen zullen kunnen ontstaan.

De geheele linker zij van het boerenhuis wordt door het aangelegde plantsoen ten deele bedekt.

Een aantal grafieken, kaarten en foto's vult de expositie aan. Een zeer duidelijke kaart voor de bewoners der hoofdstad, die nu graag eens willen weten hoeveel bosch er momenteel in Drenthe is, is de vergelijking van de toename van de boschoppervlakte van de houtvesterij „Assen" in de jaren 1905—1928 met de oppervlakte van de stad Amsterdam, waaruit blijkt dat Amsterdam geheel bedekt kan worden met de bosschen van het Staatsboschbedrijf in Drenthe.

Prachtige vergrootingen van schitterende opnamen, geven een beeld van de verschillende wijzen van beplanten in de Drentsche Staatsboschwachterijen. Tusschen opgaand geboomte zijn bijenkasten e.d. geplaatst.

Rechts van de boerderij is de afdeling ontginning en bijenteelt, waar een verkleind Witteveen is geëxposeerd. Een zeer overzichtelijk beeld is van deze ontginning, die een bijzondere aandacht verdient, gegeven. Mooier overzicht van de geleidelijk aan plaats hebbende vorderingen in de provincie zou men niet kunnen krijgen dan hier gegeven wordt. Prachtig komt de vorm van het dorp, dat zoo geheel van de overige Drentsche dorpen verschilt, uit; alle arbeiderswoningen zijn te zien, de school, de bakkerij, de boerderijen, de verharde en zandwegen, de wijken, het nog braak liggende terrein en de bebouwde gedeelten der ontginning. Het is een stuk prachtig nieuw Drenthe !

Op het eind der ontginningsmaquette is een echte Drentsche bijenstal (echter zonder bijen!) geplaatst.

Van dezen kant komt de bouwvorm van het langhuis prachtig uit; het is geheel van leem en stroo opgetrokken en van een origineele dakbedekking voorzien. Niets is vergeten en zeer zeker zal dit Drentsche monument dat onmiddellijk in de groote zaal opvalt, groote aandacht van alle bezoekers vragen.

Het achterste deel der middenzaal wordt geheel ingenomen door de afdeling zuivelbedrijf en wat van deze expositie is gemaakt is zeer belangwekkend. Vooral om de twee buitengewoon fraaie diorama's die oud en nieuw Drenthe voorstellen.

Het oude Drenthe „de oude Lantschap", wordt voorgesteld door een typisch Drentsch dorp met oud-Saksische boerderij en schaapskooi en heidevelden waardoor een kudde schapen trekt, terwijl langs een zandweg een huifkar komt aanrijden. Ook ziet men de lager gelegen gronden, welke vroeger alléén in cultuur waren en waarlangs de kronkelende riviertjes hun weg banen.

„Het nieuwe Drenthe", zooals het 2e diorama heet, wordt voorgesteld door uitgestrekte graslanden, waarin koeien grazen, terwijl bij een nieuw dorp de nijvere bevolking bezig is den oogst binnen te halen. Voorts is in dit diorama een moderne boerderij te zien en een moderne zuivelfabriek, terwijl in het Homan Kanaal een schip met turf door een paard wordt voortgetrokken.

Het oude boterbedrijf wordt verder voorgesteld door enkele werktuigen te exposeeren, waarmee vroeger de boter bereid werd, zoo o.a. het hondenwiel (waarin een heusche hond loopt, door wiens werk een karn in beweging wordt gebracht), terwijl in vitrinen verschillende koppen, waarmee vroeger de boter bij begrafenissen, bruiloften, visites e.d. werd opgemaakt, zijn tentoongesteld.

Schuin voor deze expositie is een afdeling opgesteld, waar den belangstellenden bezoekers gelegenheid zal worden gegeven met de Drentsche zuivelproducten kennis te maken, door Drentsche jongedames in origineele costuum aangeboden.

Rechts daarvan wordt het nieuwe zuivelbedrijf voorgesteld door een paar maquettes van moderne zuivelfabrieken, het symbool der coöperatie, terwijl een door 'n Asser firma aangebrachte lichtreclame, op schitterende wijze de ontwikkeling der Drentsche zuivelindustrie demonstreert.

Maar dit is nog niet alles wat er in deze afdeling te zien is. Zeer demonstratief is de beteekenis van het zuivelbedrijf in een door elektrische lampjes verlichte kaart van Drenthe weergegeven en overduidelijk toonen ook diverse coulissen de ontwikkeling van het Drentsche veehouder-Zuivelbedrijf aan. Een aardige aankleding van dezen stand is het ook weer door een Asser firma aangelegde bloemperk.

Schuin hiertegenover is de stand der coöperatieve fabriek van melkproducten te Roden, die haie fabrikaten op zeer overzichtelijke wijze demonstreert, n.l. boter, kaas, gesuikerde gecondenseerde melk, melkpoeder (syst. Krause), Laudor (melkchocolade in poedervorm) en Omnia (zuigelingenvoedsel). Een keurige frissche stand, waarin door lichtreclame de ontwikkeling van het bedrijf sedert 1893 wordt verduidelijkt.

Rechts tegenover dezen stand is de expositie der coöp. Stoomzuivelfabriek te Hogeveen, waar veel nadruk gelegd wordt op gecondenseerde melk en melkpoeder, levering van prima boter uit gepasteuriseerde room enz.

In een zevental stands wordt voor de Drentsche bedrijven geëxposeerd. Naast den stand van de fabriek te Roden, is die van den Vervenersbond „Stadskanaal en Omstreken" en van de Oud-Schoonebeeker turfstrooiselfabriek te Erica ; een stand van turf en turfproducten ; o.a. van met mest doorwerkte turfstrooisel bloempotjes.

De ruimte hiernaast wordt door Maggi's Producten ingenomen; deze stand was nog niet klaar toen wij onze rondwandeling maakten. De Gemeente Beilen die hierop met een keurige stand volgt, vraagt bijzondere aandacht voor hare klompenindustrie, voor de mattenindustrie der stichting Beilerood, voor de aardappelmeelfabriek en voor de zuivelfabriek en verder voor de in kaart gebrachte ontginning van heidegrond achter Drijber, waarbij er o.a. de aandacht op wordt gevestigd, dat de grond na de ontginning zeer in waarde slijgt.

De afdeling: Ontginning van heideveld tot bouw- en grasland met stadsvuil in dezen stand toont aan, dat de stand der diverse gewassen op met stadsvuil bemeste gronden schitterend is; ook de genomen proef met bloemencultuur op ongeveer 1 ha. grond, is schitterend geslaagd.

Verder waren van de standen nog klaar die van de Eerste Drentsche Klompenindustrie te Hogeveen en die van de gemeente Zuidlaren, met veel zorg door burgemeester Lutterveld ingericht. Een keurige stand, waarin o.m. echte Drentsche stoeten zullen worden verkocht.

Klaar en den geheelen middag verlicht was ook de fraaie stand der gemeente Assen : een diorama van Drenthe's hoofdstad vanaf het station gezien en zeer duidelijk in beeld brengende dat Assen een schitterend gelegen stadje is, dat zich uitermate voor woongelegenheid en het zich vestigen van industrie leent.

Tijdens de tentoonstelling zal een explicateur vanwege het gemeentebestuur bij dit diorama nadere verduidelijking en gewenschte inlichtingen geven. De vervaardigers van dit fraaie reclame werk voor Assen hebben alle eer van hun arbeid.

In den Meppeler stand, die rechts van den ingang is, was men nog druk bezig. Een groot aantal foto's werd hier opgehangen, benevens een plan van het uitbreidingsplan der gemeente en eenige fraaie luchtfoto's.

Voornaamste doel der inrichting van dezen stand is, de aandacht der tentoonstellingsbezoekers er op te vestigen, dat Meppel zeer gunstig is gelegen voor handel, scheepvaart en industrie. Onderwijl waren ook nog vrijwel gereed gekomen de keurige stand van de firma Brocades en Stheeman, die een fraaie expositie verbandstoffen, levertraan, levertraan-emulsie en dergelijke heeft opgesteld en de stand voor blik-emballage van de fabriek „Drentina" te Hogeveen, waar ook het vervaardigen van blikwerk te zien zal zijn.

Een stand daarnaast was reeds ten deele met stalen ramen van de firma Fictorie en Bodegraven uit Hogeveen gevuld.

De zijzalen

In de zaal links van de groote tentoonstellingszaal vraagt de schiiderijenafdeling een bijzondere attentie. Een schitterende collectie doeken over Drentsche onderwerpen en van Drentsche schilders is hier bijeengebracht.

De hierop volgende ontvangsalon was men druk bezig in te richten. Zij wordt geheel naar Drentschen aard gestoffeerd met door Drentsche families beschikbaar gestelde meubelen en porcelein. Bijna op het andere einde dezer zaal is de historische afdeling, een zeer belangwekkende expositie, waarmee wordt beoogd een zoo mogelijk gesloten beeld te geven van de opeenvolgende cultures, welke voor en na in Drenthe een rol hebben gespeeld.

Men vindt er voorwerpen uit het vóór- en vroeghistorisch gebeuren, zooals wij die als Drenthen waarschijnlijk wel allen kennen. Hunebedden, een imitatie van het hunebed te Havelte, e. a., grafheuvels, urnen, veenlijken, beitels enz. enz. benevens een groot aantal fotografiën geven hier een beeld van hetgeen in het vroegere Drenthe gebeurd is.

In deze zaal is tevens een aantal prenten opgehangen, tijdelijk door het Museum van Oudheden in Drenthe afgestaan, terwijl hier ook opgehangen schilderijen, vervaardigd door wijlen den heer C. W. J. Kymmell te Utrecht en diens zuster mej. C. S. Kymmell te Roden, het natuurschoon in de omgeving van Roden in beeld brengen.

Achter deze afdeling is de tuinbouwexpositie, een keurig standje, waar uit een van hei vervaardigde horen van overvloed een schitterende boeveelheid fruit den bezoekers als het ware tegenrolt.

In de zaal rechts van de groote tentoonstellingszaal is o.a. de afdeling veenbedrijf ondergebracht. Dit is een hoogst interessante expositie, waarin een zeer overzichtelijk beeld van het geheele veenbedrijf wordt stegeven.

De Griendtsveen Turfstrooisel Maatschappij heeft voor deze expositie een gedeelte van een in bedrijf zijnde veenderij van Drenthe naar Amsterdam overgebracht. De miniatuur-veenderij is te Klazienaveen vervaardigd.

Een afdeling hygiëne vraagt in deze zaal ook de aandacht. Zij toont aan wat op dit terrein in Drenthe gedaan is, gedaan wordt en nog gedaan kan worden.

In deze afdeling is te zien een keurige maquette van het consultatiebureau voor T.b.c.-bestrijding te Emmen. Zij kan van binnen verlicht worden, zoodat men door de ruitjes kijkende het keurige interieur — Röntgenkamer, onderzoekkamer, wachtkamer, enz. enz. — in oogenschouw kan nemen. Ook andere geëxposeerde, op dit gebied betrekking hebbende, onderwerpen verdienen een aandachtige beschouwing. Tenslotte ontbreekt ook niet een expositie "Opbouw Drenthe", waarop o.m. te zien is een maquette van het buurthuis te Emmer-Erfscheidenveen. Vele photo's van het werk in de diverse buurthuizen illustreeren deze afdeling, terwijl ongetwijfeld bijzondere aandacht van de bezoekers vragen zal wat hier als resultaten van raffia en pitrietwerk- timmer-, kook-, naai- en verstelcursussen o.a. tentoongesteld is.

De Galerij

Nog is alles niet genoemd van wat er op de D.O.T.A. te zien is. De groote tentoonstellingszaal n.l. heeft ook nog een flinke galerij en natuurlijk is ook deze galerij niet ongebruikt gelaten. Benevens een groot aantal stands vindt men hier een afdeling Ambachtsonderwijs, buurthuizen en dorpshuizen. Tusschen de keurige expositie was o.m. een fraaie Paasenpalmboom met allerlei Paaschlekkernijen tentoongesteld. Voorts vindt men er een afdeling waterstaatsadministratie, statistiek, landbouw-, hulshoudonderwijs en een fraaie inzending der gemeente Coevorden.

Ook Emmen en Meppel zijn vertegenwoordigd. De Emmer stand, ingericht door de V. v. V., Handelsvereniging en Gemeentebestuur, bevat vele schitterende kieken, waarop het natuurschoon der gemeente fraai uitkomt. „Doel dezer expositie is het vreemdelingenverkeer op Emmen te bevorderen. Een heerlijk gebak „de Emmer Turfjes" zal hier ongetwijfeld eveneens veel afnemers vinden.

Aan de overzijde der galerij is een stand van de gemeente Coevorden opgericht. Ook hier brengt weer een groot aantal foto's diverse deelen der gemeente in beeld, terwijl door een mechanisch werkende lichtreclame gedemonstreerd wordt wat de gemeente Coevorden op allerlei gebied presteert en welke uitstekende verbindingen er met het oog op zich vestigende industrieën met de provincie en met het buitenland zijn.

Links in den hoek staat een maquette van het Meindert van der Thynen-monument. Daarnaast een helm, die eens aan den legeraanvoerder Rabenhaupt moet hebben toebehoord. Terwijl in de benedenzalen een ontvangsalon is ingericht, een cabaret is opgesteld, waar dagelijks, onder geheel belanglooze leiding van Max van Gelder, diverse bekende artisten en artistes optreden en een restaurant (welverzorgd) gelegenheid voor net genruaien van vefrissingen geen, zijn op de galerij verschillende vermakelijkheden aangebracht, die ongetwijfeld alle zeer veel aandacht trekken zullen en zeker een aardige recette zullen opleveren.

Naast al deze amusementsgelegenheden zullen dagelijks, onder leiding van den heer F. Luggens, concerten worden gegeven, zullen diverse Amsterdamsche vereenigingen als de Amsterdamsche Tramharmonie, de Liederentafel Beethoven, de Vereniging „Het Nederlandsche Lied", Vereen. „Euterpe" e. a. uitvoeringen geven, zal de Drentsche boerenbruiloft worden opgevoerd en de Drenthe-flim worden vertoond, — kortom zal alles worden gedaan wat mogelijk is, om het aangename aan het nuttige te paren en aldus te bewerken, dat de D.O.T.A. zal slagen en de opbrengst dezer tentoonstelling ten behoeve van het Drentsche Opbouwwerk zoo groot mogelijk worden mag.

En dat de D.O.T.A. slagen zal, daartoe is dunkt ons alle reden om het te veronderstellen. Amsterdam, zoo heeft de voorzitter van het Amsterdamsche Comité Drentsche Venen in den catalogus voor de expositie geschreven, — Amsterdam zal, door een groot bezoek aan deze tentoonstelling bewijzen, dat het met groote belangstelling en groote sympathie de ontwikkeling van het levende, strevende Drentsche volgt. Wij zijn ervan overtuigd, dat deze belangstelling en sympathie zich niet alleen tot Amsterdam beperken, maar dat er van uit alle deelen van ons land in de dagen van 30 Maart—15 April naar het Amsterdamsche Paleis voor Volksvlijt zullen gaan om daar te aanschouwen wa Drenthe is, wat het kan, wat het bereikt heeft en wat alsnog door eendracht sterk te bereiken is, om er aldus van te worden doordrongen,' dat Drenthe een zich langzaam maar zeker ontwikkelende provincie is, die er, zij het dan ook voorloopig nog met wat hulp van buiten, best komt, komen kan en komen zal!